

ქცია-ტაბანყურის აღკვეთილი

საინფორმაციო ბუკლეტი

წმინდა-სამადრიორის არეულაყაჰრი

სერესასყაყას რიყლეს

2008

შესავალი

ამ ბუკლეტით გვინდა მოგაწოდოთ მოკლე ინფორმაცია ქცია-ტაბაწყურის ალკეითილის (დაცული ტერიტორიის) და მისთვის შემუშავებული მენეჯმენტის გეგმის სამუშაო ვარინატის შესახებ. ბუკლეტში მოცემულია ზოგადი ინფორმაცია ქცია-ტაბაწყურის მდებარეობაზე და დაარსების მიზანზე; იმ შესაძლო ზეგავლენაზე რაც შეიძლება გამოიწვიოს ქცია-ტაბაწყურის ალკეითილის განვითარებაზე; ასევე მოცემულია თუ რა არის ქცია-ტაბაწყურის ალკეითილის მენეჯმენტის გეგმის მიზნები და ამოცანები; და ბოლოს, წარმოდგენილია ინფორმაცია ამ ტერიტორიაზე გავრცელებულ გარეულ ცხოველთა, ველურ მცენარეთა და არსებული ისტორიული ძეგლების შესახებ.

სა დამს

სიუნი რილქნთილ ცანსანინი ხნე ხასქირნ თნეხსასტილიქიონ ნერქასაყნელ ზღია-საქანბილიქი არდესასქაქი (ასაუთასანძას თარიბქი) ხე ირა ხანარ მუსასქას მნნენმნთი ბრადქი ასქასათანდქაქი თარქერასქი ქსერაქერასქ: რილქნთინ თრქას ბ რნეჩანირ თნეხსასტილიქიონ ზღია-საქანბილიქი თნეჩარასქაქი ილ ხინმან ნასათასქი, ხნარასქორ ასნ ადრევიქან ქსერაქერასქ, ირდ ქარილ ბ ინნნას ზღია-საქანბილიქი არდესასქაქი დარდასინდ, ნახე თრქას ბ, ზნ ირინე ხნ ხანეჩასანინ ზღია-საქანბილიქი არდესასქაქი მნნენმნთი ნასათასქი ილ ხნეჩინერდ: ხქ ქსერასას, ნერქასაყნელასქ ბ თნეხსასტილიქიონ ასქ თარიბქინ თარიბქას ქასქი სნნეჩანქნერქი, ქასქი რნიქან ილ ანსას ასათანასქან ხილქარბანქნერქი მასქინ:

შინაარსი

ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილის დაარსების ისტორია
რა გავლენას იქონიებს ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილი ადგილობრივ
მოსახლეობაზე?

ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის გეგმა. რა არის იგი? და რისთვის არის
საჭირო?

მენეჯმენტის გეგმის მიზნები და ამოცანები

ზოგადი ინფორმაცია ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილის ბუნების შესახებ
ცხოველები

მცენარეები

საფრთხის ქვეშ მყოფი სახეობები. რას ნიშნავს ეს? რა არის წითელი
ნუსხა?

ქცია-ტაბაწყურის ტერიტორიაზე არსებული ისტორიული ძეგლები
ღონორები და შემსრულებლები

შასკ

Քցիա-Տաբաթղուրիի արգելավայրի հիմնման պատմությունը
Ի՞նչ ազդեցություն է գործում Քցիա-Տաբաթղուրիի արգելավայրը տեղական
բնակչության վրա

Քցիա-Տաբաթղուրիի մենեջմենտի ծրագիրը: Ի՞նչ է այն և ինչ՞ով է անհրաժեշտ:
Մենեջմենտի ծրագրի նպատակներն ու խնդիրները.

Ընդհանուր տեղեկատվություն Քցիա-Տաբաթղուրի արգելավայրի բնության
վերաբերյալ

Կենդանիները

Բույսերը

Սպառնալիքի ներքո գտնվող տեսակները: Ի՞նչ է դա նշանակում և ի՞նչ է

Կարմիր ցուցակը:

Քցիա-Տաբաթղուրիի տարածքում գտնվող պատմական հուշարձանները
Դոնորներն և կատարողները

ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილის დაარსების ისტორია

ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილი საქართველოს ერთ-ერთი **დაცული ტერიტორიაა**. იგი მდებარეობს ტაბაწყურის ტბის გარშემო და მოიცავს ტაბაწყურის ტბას და მდინარე ქციის სათავეებს, იქ არსებული მაღალმთის სტეპებით, ხეობებითა და ჭარბტენიანი (დაჭაობებული) ტერიტორიებით.

დაცული ტერიტორია წარმოადგენს მიწის და/ან წყლის სპეციალურად გამოყოფილ ტერიტორიას იქ არსებული ბიომრავალფეროვნების (ცხოველთა და მცენარეთა მრავალფეროვნების) დასაცავად და ბუნებრივი და კულტურული რესურსების შესანარჩუნებლად. დაცული ტერიტორიის დაარსება ხდება კანონით და მას მართავს საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტროს დაცული ტერიტორიების სააგენტო შესაბამისი მენეჯმენტის გეგმით.

ქცია-ტაბაწყურის **ალკვეთილი** შეიქმნა 1995 წელს აქ არსებული მნიშვნელოვანი გადამზრენი და საფრთხის წინაშე მყოფი ფრინველებისა და მათი საარსებო (საცხოვრებელი) გარემოს – ტაბაწყურის ტბის და მდინარე ქციის სათავეებში არსებული უნიკალური მაღალმთიანი ჭარბტენიანი (დაჭაობებული) ტერიტორიების - დასაცავად.

ალკვეთილი დაცული ტერიტორიის ერთ-ერთი კატეგორიაა. ალკვეთილის შექმნის მიზანია კანონით გამოყოფილ ტერიტორიაზე ეროვნული მნიშვნელობის მქონე ცხოველთა, მცენარეთა და მათი საარსებო (საცხოვრებელი) გარემოს დაცვა.

ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილის საერთო ფართობი დაახლოებით 22 000 ჰექტარია. ტაბაწყურის, მოლითის და ჭიხარულას სოფლები უშუალოდ ალკვეთილის საზღვრებთან მდებარეობს. ხოლო სოფლები ბალანთა, მოდეგა და ბეჟანო ალკვეთილის საზღვრის სიახლოვეს (იხილეთ სქემა 1).

ალკვეთილის, ისევე როგორც ნებისმიერი დაცული ტერიტორიის ჩამოყალიბება გავლენას ახდენს დაცული ტერიტორიის შიგნით და მის საზღვრებთან ახლოს მცხოვრებ მოსახლეობაზე და ასევე სხვა დანტიერესებულ პირთა საქმიანობაზე. ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილის ჩამოყალიბებასაც გარკვეული გავლენა შეიძლება ჰქონდეს, რაც განხილულია შემდეგ თავში.

ՔՅԻԱ-ՏԱԲԱԾՂՈՒՐԻ ԿՐԳԵԼԱՎԱՅՐԻ ՀԻՄՆԱԴՐՄԱՆ ՊԼԱՏՈՒԹՅՈՒՆԸ

Քջիա-Տաբածղուրիի արգելավայրը Վրաստանի պաշտպանված տարածքներից մեկն է: Այն տարածվում է Տաբածղուրի լճի շուրջը եւ ներառնում է Տաբածղուրի լիճն ու Քջիա գետի ակունքները, այնտեղ գտնվող բարձրալեռ տափաստանները, կիրճերն ու ճահճախոնավ (ճահճային) տարածքները:

Պաշտպանված տարածքը իրենից ներկայացնում է հողի կամ հատուկ առանձնացված տարածք՝ գտնվող կենսաբազմերանգության (կենդանների եւ բույսերի բազմերանգության) պաշտպանության եւ բնական ու մշակութային ռեսուրսների պահպանության համար: Պաշտպանված տարածքի հիմնումն իրականացվում է օրենքով եւ այն կառավարվում է Վրաստանի բնապահպանության ու բնական ռեսուրսների մախարարության պաշտպանված տարածքների գործակալության համապատասխան մենեջմենտի ծրագրով:

Քջիա-Տաբածղուրիի արգելավայրը հիմնվել է 1995 թվականին՝ այնտեղ առկա չվող եւ սպառնալիքի ներքո գտնվող թռչունների ու նրանց կենսական (գոյության) միջավայրի՝ Տաբածղուրի լճի ու Քջիա գետի ակունքների մոտ գոյություն ունեցող բացառիկ բարձրալեռ ճահճախոնավ (ճահճային) տարածքների պաշտպանության համար:

Արգելավայրը պաշտպանված տարածքների կատիգորիաներից մեկն է: Արգելավայրի կազմավորման նպատակը օրենքով առանձնացված տարածքի վրա ազգային նշանակություն ունեցող կենդանիների ու բույսերի, նրանց կենսական (գոյության) միջավայրի պաշտպանությունն է:

Քջիա-Տաբածղուրիի արգելավայրի ընդհանուր տարածքը կազմում է մոտ 22 000 հեկտար: Տաբածղուրի, Մուլեթի եւ Ճիխարուլի գյուղերը անմիջականորեն գտնվում են արգելավայրի սահմանագծում, իսկ Բալանթա, Մոդիգամ եւ Բեժանո գյուղերը՝ արգելավայրի սահմանների մոտակայքում (տես սխեմա 1) Արգելավայրի, ինչպես

ցանկացած պաշտպանված տարածքի հիմնումը, ազդեցություն է գործում պաշտպանված տարածքի ներսում ու դրա սահմանների մոտակայքում բնակվող բնակչության ու նաեւ այլ, շահագրված անձանց գործունեության վրա: Քջիա-Տաբածղուրիի արգելավայրի կազմավորումն էլ հնարավոր է ունի որոշակի ազդեցություն, որը ներկայացված է հաջորդ թեմայում:

რა ბავშვებს იძინებს ქცია-ტაბაწყურის აღკვეთილი ადგილობრივ მოსახლეობაზე?

ქცია-ტაბაწყურის აღკვეთილის განვითარება გავლენას იქონიებს აღკვეთილის მიმდებარედ მცხოვრებ მოსახლეობასა და სხვა დაინტერესებულ პირთა საქმიანობაზე აღკვეთილის ტერიტორიაზე, მათ შემოსავალზე და პოპულარობაზე.

სავარაუდო გავლენა შეიძლება იყოს დადებითი, რომელიც ხელს შეუწყობს დამატებითი შემოსავლების გაზრდას და გარკვეულწილად არასასურველიც, მცირედენი შეზღუდვებისა და რეგულირების დაწესებით. ქვემოთ მოცემულია ის სავარაუდო გავლენა და ცვლილებები რომელთაც შეიძლება ადგილი ჰქონდეთ.

აღკვეთილის ზოგიერთ ადგილებში შეიზღუდება მისვლა წლის გარკვეულ დროს - მნიშვნელოვან ფრინველთა გამრავლების (ბუდობის) პერიოდში. ეს ადგილები სავარაუდოდ არის ტაბაწყურის ტბის დაჭაობებული ტერიტორიები (სოფელ მოლითიდან სახმრეთით და ტბის ჩრდილო-აღმოსავლეთით), კუნძული ტბაში და ნარიანის ველის ზოგიერთი დაჭაობებული ნაწილი. სავარაუდოდ მისვლა შეიზღუდება მთა თავკვეთილის ფერდობის ძალიან მცირე ტერიტორიაზე, სადაც საქართველოსთვის უნიკალური მუხნარია გავრცელებული.

ასეთი ცვლილების გატარება მოხდება წინასწარი კვლევების საფუძველსა და ადგილობრივ მოსახლეობასთან კონსულტაციებით და მათი ინტერესების გათვალისწინებით.

აღკვეთილის განვითარება დადებით გავლენას იქონიებს ადგილობრივ მოსახლეობაზე.

მაგალითად, აღკვეთილის განვითარება ხელს შეუწყობს რამოდენიმე (ერთეული) სამუშაო ადგილის შექმნას. სავარაუდოდ, ეს იქნება უშუალოდ აღკვეთილის ადმინისტრაციაში ერთეული პირების დასაქმება. მაგალითად: რეინჯერებად (აღკვეთილის მცველებად).

აღკვეთილის განვითარება ხელს შეუწყობს ტურისტების რაოდენობის ზრდას, რაც თავის მხრივ ადგილობრივი მოსახლეობასთვის დამატებითი შემოსავლის წყარო შეიძლება გახდეს. მაგალითად: გარკვეული ანაზღაურების საფასურად ტურისტებისათვის გილობის გაწევა, ცხენების გაქირავება, ადგილობრივი ემერიული საკვებისა და სასმელის გაყიდვა-

შეთავაზება, კეთილმოწყობილი ბინების შემთხვევაში საოჯახო სასტუმროს შექმნა და ტურისტების მომსახურება.

აღკვეთილში, როგორც ადგილობრივი, ისე უცხოელი ტურისტების მოზიდვა პოპულარულს გახდის ქცია-ტაბაწყურის აღკვეთილს და მის გარშემო მდებარე სოფლებს ეროვნული და საერთაშორისო მასშტაბით.

ԻՆՉ ԱՁԴԵՑՈՒԹՅՈՒՆ Ե ԳՈՐԾՈՒՄ ՔՑԻԱՏԱԲԱԾՂՈՒԻ ԱՐԳԵԼԱՎԱՅՐԸ ՏԵՂԱԿԱՆ ԲՆԱԿՉՈՒԹՅԱՆ ԿՐԱ

ՔցիաՏաբաժողուրի արգելավայրի զարգացումը ազդեցություն է գործում արգելավայրի մոտակա տարածքներում բնակվող բնակչության եւ այլ, շահագրգրված անձանց՝ արգելավայրի տարածքում գործունեության վրա, նրա եկամուտների ու ժողովրդականության վրա:

Ենթադրաբար, ազդեցությունը հնարավոր է լինի դրական, ինչը նպաստում է լրացուցիչ եկամուտների ավելացմանն ու, որոշակիորեն նաեւ, անցանկալի է փոքրաքանակ սահմանափակումների ու կարգավորման կարգի սահմանմամբ: Ստորեւ տրված են ենթադրական այն ազդեցությունն ու փոփոխությունները, որոնք կարող են տեղի գտնել:

Արգելավայրի առանձին վայրեր մուտք գործելը տարվա որոշակի ժամանակահատվածներում սահմանափակվում է մեծ նշանակություն ունեցող թռչունների բազմացման (բնավորման) փուլում: Այդ վայրերը ենթադրաբար գտնվում են Տաբաժուրի լճի ճահճային տարածքներում (Մոլեթի գյուղից հարավ եւ լճից հյուսիսարեւելք), լճի կղզին եւ Նարիանի դաշտի առանձին ճահճային

հատվածները: Ենթադրաբար, մուտք գործելը կսահմանափակվի Թավկվեթիլի լեռան տարածքի շատ սեղմ հատվածում, որտեղ տարածված է Վրաստանի համար նշանակալից կաղնուտը:

Նման փոփոխության իրականացումը կատարվում է նախնական հետազոտությունների ու տեղական բնակչության հետ խորհրդատվությունների ու նրանց շահերի հաշվառմամբ:

Արգելավայրի զարգացումը դրական ազդեցություն է գործում տեղական բնակչության վրա: Օրինակ, արգելավայրի զարգացումը նպաստում է մի քանի (միավոր) աշխատատեղերի ստեղծմանը: Ենթադրաբար, դա կլինի արգելավայրի վարչությունում առանձին անձանց աշխատանքի տեղափորմամբ: Օրինակ, ռեյժեր (արգելավայրի պահապան):

Արգելավայրի զարգացումը նպաստում է զբոսաշրջիկների թվաքանակության ավելացմանը, ինչն, իր հերթին, կարող է եկամուտի լրացուցիչ աղբյուր դառնալ տեղական բնակչության համար: Օրինակ, որոշակի վարձատրության դիմաց զբոսաշրջիկների համար որպես ուղեկցորդ ծառայելը, ձիերի վարձակալումը, տեղական համեղ ուտեստների ու ըմպելիքների վաճառքնատուցումը, բարեկարգված, հարմարավետ բնակարանների դեպքում՝ ընտանեկան հյուրանոցի հիմնումն ու սպասարկումը զբոսաշրջիկներին:

Արգելավայրում ինչպես տեղական, այնպես էլ օտարերկրյա զբոսաշրջիկների գրավումը ՔցիաՏաբաժուրի արգելավայրն ու նրա շրջակայքի գյուղերը հանրաճանաչ կդարձնեն ազգային ու միջազգային մասշտաբով:

ქცია-ტაბაწყურის მინერალის გეგმა. რა არის იგი? და რისთვის არის საჭირო?

ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილისთვის, ისევე როგორც თითოეული სხვა დაცული ტერიტორიისთვის, იქმნება მენეჯმენტის (მართვის) გეგმა.

მენეჯმენტის გეგმა წარმოადგენს დოკუმენტს, რომლითაც ხდება დაცული ტერიტორიის და აქ არსებული ბუნებრივი რესურსების მართვა და კონტროლი.

მენეჯმენტის გეგმა განსაზღვრავს დაცული ტერიტორიების საზღვრებს, ზონებს, ტერიტორიის დაცვის, კვლევების ჩატარების, განათლების, ტურიზმის და სხვა საქმიანობის პროგრამებს. მენეჯმენტის გეგმა მუშავდება გარკვეული ვადით და ამ ვადის გასვლის შემდეგ შემუშავდება განახლებული მენეჯმენტის გეგმა.

ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილისთვის შემუშავდა მენეჯმენტის გეგმის სამუშაო ვარიანტი (ეს არის ვარიანტი რომელშიც შესაძლებელია ცვლილებების და დამატებების შეტანა კონსულტაციების შედეგად). ამისათვის ალკვეთილის ტერიტორიაზე ჩატარდა რიგი კვლევები. ესენია: გეოლოგიური და ჰიდროლოგიური კვლევა, მცენარეული და ცხოველთა სამყაროს შესწავლა, ისტორიული ძეგლების და სოციოლოგიური კვლევა. ეს ინფორმაცია სრულად მოცემულია უშუალოდ მენეჯმენტის გეგმაში. მოკლე ინფორმაცია ამ ტერიტორიაზე გავრცელებულ ცხოველთა, მცენარეთა და ისტორიული ძეგლების შესახებ მოცემულია ამ ბუკლეტის შემდგომ თავებში.

მენეჯმენტის გეგმა სახავს მომავალში ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილის საუკეთესო სასურველ მდგომარეობას. ამ სასურველი მდგომარეობის მისაღწევად შემუშავდა სპეციფიური მიზნები და ამოცანები, რომლებიც ქვემოთაა ჩამოთვლილი.

მენეჯმენტის გეგმის მიზნები და ამოცანები

ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილის მენეჯმენტის გეგმაში განისაზღვრა 7 მიზანი, რომელთა მისაღწევად შემუშავდა ამოცანები. ესენია:

- მიზანი 1: მნიშვნელოვან მცენარეთა და ცხოველთა დაცვა.
- ამოცანები: ტაბაწყურის ტბის მიმდებარედ, ნარიანის ველსა და ქციის ველზე მდებარე ჭარბტენიანი ტერიტორიების დაცვა; დეკიანების, წითელმოცვიანების და მაღალმთის მუხნარების დაცვა; ასევე გადამფრენი და ადგილობრივი ფინველების, წავის, ჭრელტყავას და სამი სხვადასხვა სახის მღრღნელის დაცვა.

ՔՑԻԱՏԱԲԱԾՂՈՒՐԻԻ ԱՐԳԵԼԱՎԱՅՐԻ ՄԵՆԵՋՄԵՆՏԻ ԾՐԱԳԻՐԸ: Ի՞ՆՉ Է ԱՅՆ ԵՎ ԻՆՉՈ՞Ւ Է ԱՆՂՐԱԺԵՇՏ

ՔցիաՏաբաժողուրիի արգելավայրի, ինչպես ցանկացած պաշտպանված այլ տարածքի համար, կազմվում է մենեջմենտի (կառավարման) ծրագիր:

Մենեջմենտի ծրագիրը իրենից ներկայացնում է փաստաթուղթ, որով տեղի է ունենում պաշտպանված տարածքի եւ այդտեղ գտնվող բնական ռեսուրսների կառավարումն ու վերահսկողությունը:

Մենեջմենտի ծրագիրը սահմանում է պաշտպանված տարածքների սահմանները, գոտիները, տարածքի պաշտպանության, հետազոտությունների անցկացման, կրթության, զբոսաշրջիկության ու այլ գործունեության ծրագրերը: Մենեջմենտի ծրագիրը մշակվում է որոշակի ժամկետով եւ այդ ժամկետի սպառումից հետո, մշակվում է

մենեջմենտի նորացված ծրագիր:

ՔցիաՏաբաժողուրիի արգելավայրի համար մշակվեց մենեջմենտի ծրագրի աշխատանքային տարբերակը (դա տարբերակ է, որի մեջ խորհրդատվությունների արդյունքում հնարավոր է կատարել փոփոխություններ ու լրացումներ): Դրա համար արգելավայրում անցկացվեցին մի շարք հետազոտություններ: Դրանք են երկրաբանական ու ջրաբանական հետազոտությունը, բուսական եւ կենդանական աշխարհի ուսումնասիրությունը, պատմական հուշարձանների ու սոցիոլոգիական հետազոտությունը: Այս տեղեկատվությունը լրիվությամբ տրված է անմիջականորեն մենեջմենտի ծրագրում: Հակիրճ տեղեկատվությունը այս տարածքում տարածված կենդանիների, բույսերի ու գտնվող պատմական հուշարձանների մասին տրված է սույն բուկլետի հաջորդ գլուխներում:

Մենեջմենտի ծրագիրը պատկերում է հետագայում ՔցիաՏաբաժողուրիի արգելավայրի լավագույն, ցանկալի իրավիճակը: Այդ ցանկալի իրավիճակին հասնելու համար մշակվում են յուրաքանչյուր նպատակներ ու խնդիրներ, որոնք ստորեւ թվարկված են:

Մենեջմենտի ծրագրի նպատակներն ու խնդիրները.

ՔցիաՏաբաժողուրիի արգելավայրի մենեջմենտային ծրագրում սահմանված են նպատակներ, որոնց հասնելու համար մշակված են խնդիրները: Դրանք են. *Նպատակ 1.* Նշանակալից բույսերի ու կենդանիների պաշտպանությունը:

Նդիրները՝ Տաբաժողուրի լճի շրջակա, Նարիամի դաշտի ու Քցիա դաշտում գտնվող ճահճախոնավ տարածքների պաշտպանությունը, կարմրագլխիկների եւ բարձրալեռ կաղնուտի պաշտպանությունը, նաեւ չվող եւ տեղական բռնունների, ջրասամույրի, խայտաքիսի եւ եւս երեք տարբեր տեսակի կրծողների պաշտպանությունը:

მიზანი 2: ადკვეთილის ტერიტორიაზე არსებული ეროვნული და საერთაშორისო ისტორიული და კულტურული ძეგლების შენარჩუნება და დაცვა.

მიზანი 3: ადგილობრივი მოსახლეობის მხრიდან ქცია-ტაბაწყურის განვითარების მხარდაჭერა და ადკვეთილში არსებული ბუნებრივი რესურსების გონივრული გამოყენება.

ამოცანები: ადგილობრივი მოსახლეობა ჩართულია ადკვეთილის მართვაში საკონსულტაციო საბჭოში მონაწილეობის გზით; გონივრული ძივებისა და თიბვის რეჟიმების შემუშავება ადგილობრივი და სხვა დაინტერესებულ მხარეთა კონსულტაციებზე დაყრდნობით.

მიზანი 4: ადკვეთილის ტერიტორიაზე ტურისტთა რიცხვის გაზრდა და შესაბამისად შემოსავლის ზრდა.

ამოცანები: მნიშვნელოვნად გაიზარდოს ტურისტთა რიცხვი და შესაბამისად შემოსავლებიც; ტურისტების ინფორმირება ადკვეთილის შესახებ, ამ ტერიტორიაზე არსებული ბიომრავალფეროვნების, ბუნებრივი რესურსებისა და მათი მოხმარების შესახებ, და ასევე ადკვეთილის ტერიტორიაზე ტურისტთა ქცევის რეგულირების წესებზე.

მიზანი 5: ქცია-ტაბაწყურის ადკვეთილში საგანმანათლებლო პროგრამების ჩატარება, და ამით საზოგადოების ცნობიერების გაზრდა ბიომრავალფეროვნების, ბუნების დაცვისა და რესურსების გონივრული მოხმარების საკითხებში.

ამოცანა: სკოლებსა და უმაღლეს სასწავლებლებში საგანმანათლებლო პროგრამების შემუშავება და ინფორმაციის გავრცელება.

მიზანი 6: მენეჯმენტის ამოცანების შესრულებისათვის კვლევების და მონიტორინგის ხელშეწყობა.

ამოცანა: ტაბაწყურის ტბაში კალმახის ამჟამინდელი მდგომარეობის შესწავლა; ადკვეთილის ტერიტორიაზე მნიშვნელოვანი უზერხემლო ცხოველთა ჯგუფების შესწავლა; სამეცნიერო კვლევების ხელშეწყობა; მონიტორინგის (დაკვირვებების) განხორციელება.

მიზანი 7: ადკვეთილის ინფრასტრუქტურის განვითარება და ადმინისტრაციის პერსონალის დაკომპლექტება.

ამოცანები: ადკვეთილის ადმინისტრაციის შექმნა; ადკვეთილის რეინჯერების (დამცველების) სამსახურისა და შესაბამისი ინფრასტრუქტურის შექმნა (რეინჯერების თავშესაფარები); ადკვეთილის ადმინისტრაციის კვალიფიციური, მოტივირებული პერსონალით დაკომპლექტება; ადკვეთილის ადმინისტრაციის პერსონალის მოტივირება და დატრენინგება (მომზადება/სწავლება) იმ საქმიანობის შესრულებისათვის, რომლებიც განსაზღვრულია მენეჯმენტის გეგმით.

Նպատակ 2. Արգելավայրի տարածքում գոյություն ունեցող ազգային ու միջազգային պատմական ու մշակութային հուշարձանների պահպանությունն ու պաշտպանությունը:

Նպատակ 3. Տեղական բնակչության կողմից ՔցիաՏաբաժղուրիի զարգացման օժանդակություն եւ արգելավայրում գոյություն ունեցող ռեսուրսների բանական օգտագործումը:

Մոդիրները՝ տեղական բնակչությունը,

խորհրդատվական խորհրդում մասնակցության ուղիով, ներգրավված է արգելավայրի կառավարման գործում, արածացման ու խտրաբաղի բանական աշխատակարգի մշակում՝ տեղական ու այլ, շահագրգրված կողմերի հետ խորհրդատվությունների անցկացմամբ:

Նպատակ 4. Արգելավայրի տարածքում զբոսաշրջիկների թվաքանակի ավելացում ու, համապատասխանաբար, եկամուտների ավելացում:

Մոդիրները՝ նշանակալիորեն ավելացվի զբոսաշրջիկների թվաքանակությունը եւ, հետեւաբար, եկամուտները, արգելավայրի, այդ տարածքում գտնվող կենսաբազմերանգության, բնական ռեսուրսների ու դրանցից օգտվելու վերաբերյալ եւ, նաեւ, արգելավայրի տարածքում զբոսաշրջիկների վարքի կարգավորման կարգի մասին զբոսաշրջիկներին տեղեկատվության հանձնումը:

Նպատակ 5. ՔցիաՏաբաժղուրիի արգելավայրում հանրակրթական ծրագրերի անցկացումը, եւ դրանով կենսաբազմերանգության, բնապահպանության եւ ռեսուրսների բանական օգտագործման հարցերում հասարակության իմացության մակարդակի բարձրացումը:

Մոդիրը՝ դպրոցների եւ բարձրագույն ուսումնական հաստատությունների ծրագրերի մշակում եւ տեղեկատվության տարածումը:

Նպատակ 6. Մենեջմենտի խնդիրները կատարելու համար օժանդակության ցուցաբերումը հետազոտությունների ու մոնիտորինգի անցկացման համար:

Մոդիրը՝ Տաբաժղուրիի լճում կարմրախայտի ներկա վիճակի ուսումնասիրությունը, արգելավայրի տարածքում նշանակալից անողնաշարավորներ կենդանիների խմբերի ուսումնասիրությունը, օժանդակությունը գիտական հետազոտությունների անցկացմանը, մոնիտորինգի (վերահսկողության) տարածմանը:

Նպատակ 7. Արգելավայրի ենթակառուցյի զարգացումն ու վարչական անձնակազմի համալրումը:

Մոդիրները՝ հիմնել արգելավայրի վարչություն, արգելավայրի ռեյնջերային (պահակային) ծառայության ու համապատասխան ենթակառուցյի (ռեյնջերների պատասպարանների) հիմնումը, արգելավայրի վարչության՝ իրավասու, նվիրված անձնակազմով համալրումը, արգելավայրի վարչության անձնակազմի խրախուսումն ու նարգումը (նախապատրաստումն ուսուցումը) այն աշխատանքների իրականացման համար, որոնք սահմանված են մենեջմենտի ծրագրով:

მიზანი 8: ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილის მენეჯმენტის ეფექტურობისთვის ფინანსური მდგრადობის უზრუნველყოფა.

ამოცანა: დამატებითი ფინანსების მოზიდვა ეროვნული და საერთაშორისო დონორების, ბიზნესის და ზოგადად საზოგადოებისაგან.

თითოეული ამოცანის მიღწევისათვის შემუშავდა სამოქმედო გეგმა, რომელიც დაწვრილებით მოცემულია უშუალოდ მენეჯმენტის გეგმის სამუშაო ვარიანტში. ზემოთ ჩამოთვლილი მიზნების და ამოცანების შესრულება მიმართულია იმისათვის რომ მოხდეს ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილის ტერიტორიაზე არსებული ბუნების დაცვა და შენარჩუნება და ადგილობრივი მოსახლეობის სოციალური კეთილდღეობის გაუმჯობესება.

ზოგადი ინფორმაცია ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილის ბუნების შესახებ

ქცია-ტაბაწყურის ალკვეთილი როგორც უკვე აღინიშნა დაარსდა აქ არსებული მნიშვნელოვანი გადამფრენი და საფრთხის წინაშე მყოფი ფრინველებისა და მათი საარსებო გარემოს დასაცავად. გარდა ფრინველებისა ეს ტერიტორია მნიშვნელოვანი აქ არსებული სხვა გარეულ ცხოველთა და ველურ მცენარეთა მრავალფეროვნებით.

Նպատակ 8. ՔցիաՏաբաժուրիի արգելավայրի մենեջմենտի արդյունավետության համար ֆինանսական կայունության ապահովումը:

Ուղիորդ. լրացուցիչ ֆինանսների ներգրավում ազգային եւ միջազգային դոնորներից, գործարարներից, ու որոշակիորեն, հասարակությունից: Յուրաքանչյուր խնդրի կատարման համար մշակվում է գործողության ծրագիր, որը մանրամասն անմիջականորեն ներկայացված է մենեջմենտի ծրագրի աշխատանքային տարբերակում:

Վերոնշյալ նպատակների խնդիրների կատարումը ուղղված է նրան, որ իրականացվի ՔցիաՏաբաժուրիի արգելավայրի տարածքում գտնվող բնության պաշտպանությունն ու պահպանությունը եւ տեղական բնակչության սոցիալական կենսամակարդակի բարձրացումը:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՏԵՂԵԿԱՏՎՈՒԹՅՈՒՆ ՔՑԻԱՏԱԲԱԾՂՈՒՐԻ ԱՐԳԵԼԱՎԱՅՐԻ ԲՆՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

Ինչպես արդեն նշեցինք, ՔցիաՏաբաժուրիի արգելավայրը հիմնվեց այնտեղ գոյություն ունեցող նշանակալից չվող եւ սպառնալիքի տակ գտնվող թռչունների ու նրանց կենսական միջավայրի պաշտպանության համար: Բացի թռչուններից, սույն տարածքը նշանակալից է նաեւ այնտեղ առկա վայրի այլ կենդանիների ու վայրի բույսերի տեսանկյունից:

ცხოველები

აღკვეთილის ტერიტორიაზე მრავალი ფრინველია გავრცელებული. წელიწადის სხვადასხვა დროს ერთდროულად 150 სხვადასხვა ფრინველი შეიძლება შეგვხვდეს. აქ გვხვდება: ვარდისფერი ვარხვი, ქოჩორა ვარხვი, თეთრფრთიანი გარიელა, შავი და თეთრი ყარყატი, რუხი წერო, ბექობის არწივი, კავკასიური როჭო, დიდი მყივანა არწივი.

ქცია-ტაბაწყურის აღკვეთილი ასევე გამოირჩევა სხვა ცხოველების მრავალფეროვნებით. აქ ვხვდებით მურა დათვს, ჭრელტყავას, წავს, ფოცხვერს, ტყის კატას, მგელს, მელას, ევროპულ შველს და მემინდვრიისა და თხუნელას სხვადასხვა სახეობას. გარდა ამისა აღკვეთილის ტერიტორიაზე გავრცელებულია ამფიბიების (ბაყაყების) 6 და ქვეწარმავლების 10 (6 ხვლიკის და 4 გველის) სახეობა.

მცენარეები

ქცია-ტაბაწყურის ტერიტორიაზე გავრცელებულია მდელოს და მთის სტეპის ბალახეული მცენარეები და ასევე ბუჩქნარები, რომელთაგან მნიშვნელოვანია დეკიანები და წითელმოცვიანები. აქ გვხვდება რელიქტური (უძველესი დროიდან შემორჩენილი) ტყეების ნაშთები - მაღალმთის მუხის მუხნარები. აღკვეთილის ტერიტორია მნიშვნელოვანია მაღალი მთის უნიკალური ჭარბტენიანი (დაჭაობებული) ტერიტორიებით და ამ ტერიტორიებზე არსებული მცენარეულობით.

Կենդանիները.

Արգելավայրի տարածքում տարածված են բազում թռչուններ: Տարվա տարբեր ժամանակներում միաժամանակ կարելի է հանդիպել 150 տեսակի տարբեր թռչունների: Այստեղ լինում են Վարդագույն հավալուսնը , Գանգրափետուր հավալուսնը , Տուրպանը, Սեւ արագիլը եւ Սպիտակ արագիլը, Մոխրագույն կռունկը, Բլրային արծիվը, Կովկասյան մայրեհավը, Մեծ ենթաարծիվը: ՔցիաՏաբածղուրիի արգելավայրը նաեւ աչքի է ընկնում այլ կենդանիների բազմերանգությամբ: Այստեղ հանդիպում ենք Անդրկովկասյան գորշ արջի, Հարավեռուսական խայտաքիսի, Կովկասյան ջրասանույրի, լուսանի, Կովկասյան անտառակատուի, գայլի, աղվեսի, եվրոպական եղնիկի եւ դաշտային մկների ու խլուրդի տարբեր տեսակների: Բացի այդ, արգելավայրի տարածքում տարածված են երկկենցաղների (գորտեր) 6 եւ սողունների 10 (մողեսների 6 եւ օձերի 4) տեսակներ:

Քույսերը.

ՔցիաՏաբածղուրիի տարածքում տարածված են մարգագետնի եւ լեռնային տափաստանների խոտաբույսեր ու նաեւ թփեր, որոնցից նշանակալից են Կովկասյան լեռնավարդն եւ հապալաքը: Այստեղ հանդիպում են ռելիքտուրային (հինավուրց ժամանակներից պահպանված) անտառների մնացորդներ՝ բարձրալեռ կաղնու անտառակներ: Արգելավայրի տարածքը նշանակալից է բարձրալեռ բացառիկ ճահճախոնավ (ճահիճային) տարածքներով եւ այդ տարածքներում գտնվող բույսերով:

საფრთხის ქვეშ მყოფი სახეობები. რას ნიშნავს ეს? რა არის წითელი ნუსხა?
ზემოთ ჩამოთვლილი ზოგიერთი გარეული ცხოველის და ველური მცენარის რაოდენობა და მათი საარსებო გარემო საქართველოს ტერიტორიაზე შემცირებულია და ისინი გადაშენების საფრთხის წინაშე დგანან. ამიტომ ისინი შეიტანეს საქართველოს **წითელ ნუსხაში** და დაცულნი არიან კანონით.

საქართველოს **წითელი ნუსხა** წარმოადგენს იმ გარეულ ცხოველთა და ველურ მცენარეთა ჩამონათვალს, რომლებიც საქართველოს ტერიტორიაზე გავრცელებული და გადაშენების საფრთხის წინაშე იმყოფება.

ქცია-ტაბაწყურის ტერიტორიაზე გავრცელებული ცხოველებიდან წითელ ნუსხაშია: მურა დათვი, ჭრელტყავა, წავი, ნერინგის ბრუცა, ამიერკავკასიური ზაზუნა, ნაცრისფერი ზაზუნელა და ფოცხვერი;
ფრინველებიდან - ბექობის არწივი, კაკკასიური როჭო და დიდი მყივანა არწივი. ამ ფრინველთა რაოდენობა მთელს მსოფლიოშია შემცირებული, რის გამოც ისინი ასევე შეტანილია IUCN-ის (ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის) საერთაშორისო წითელ ნუსხაშიც.
ხვლიკებიდან საქართველოს წითელ ნუსხაშია აჭარული და საშუალო ხვლიკი. ქცია-ტაბაწყურის ტერიტორიაზე გავრცელებული მცენარეებიდან დეკა და მაღალმთის მუხაც შეტანილია საქართველოს წითელ ნუსხაში.

ქცია-ტაბაწყურის ტერიტორიაზე არსებული ისტორიული ძეგლები

ქცია-ტაბაწყურის ადკვეთილის ტერიტორია ასევე მნიშვნელოვანია ისტორიული ძეგლებით. აქ ვხვდებით ადგილობრივი, ეროვნული და საერთაშორისო მნიშვნელობის ისტორიულ ძეგლებს. ესენია უძველესი ნასოფლარები და ნამოსახლარები, სამარხოვნები და ყორღანები და 2 ეკლესია – წითელი საყდარი, მთა საყველიასთან და ეკლესია, ტაბაწყურის ნახევარკუნძულზე.

Սպառնալիքի ներքո գտնվող տեսակները. Ի՞նչ է դա նշանակում, ի՞նչ է կարմիր ցուցակը.

Վերոնշյալ առանձին վայրի կենդանիների ու վայրի բույսերի քանակությունն եւ դրանք կենսական միջավայրը Վրաստանի տարածքում նվազեցված է եւ դրանք գտնվում են վերացման սպառնալիքի ներքո: Այդ պատճառով դրանք ներառնված են Վրաստանի Կարմիր ցուցակում ու օրենքով պաշտպանված են:

Վրաստանի «Կարմիր ցուցակը» իրենից ներկայացնում է վայրի կենդանիների ու վայրի բույսերի թվարկումը, որոնք տարածված են Վրաստանի տարածքում եւ հայտնվել են վերացման սպառնալիքի ներքո:

ՔցիաՏաբածղուրիի տարածքում տարածված կենդանիներից Կարմիր ցուցակում են Անդրկովկասյան գորշ արջը, Հարավուսական խայտաքիսը, Կովկասյան ջրասանույրը, Անդրկովկասյան արջամուկը, գորշ արջամկնիկը եւ լուսանը: Թռչուններից՝ Բլրային

արծիվը, Կովկասյան մայրեհավը, Մեծ եմթարծիվը: Այս թռչունների քանակությունը աշխարհում խիստ նվազել է, որի արդյունքում դրանք ներառնված են IUCNի (Բնապահպանության միջազգային միություն) միջազգային Կարմիր ցուցակում:

Մոդեսներից Վրաստանի Կարմիր ցուցակում կան Աջարական մոդեսն եւ սովորական մոդեսը:

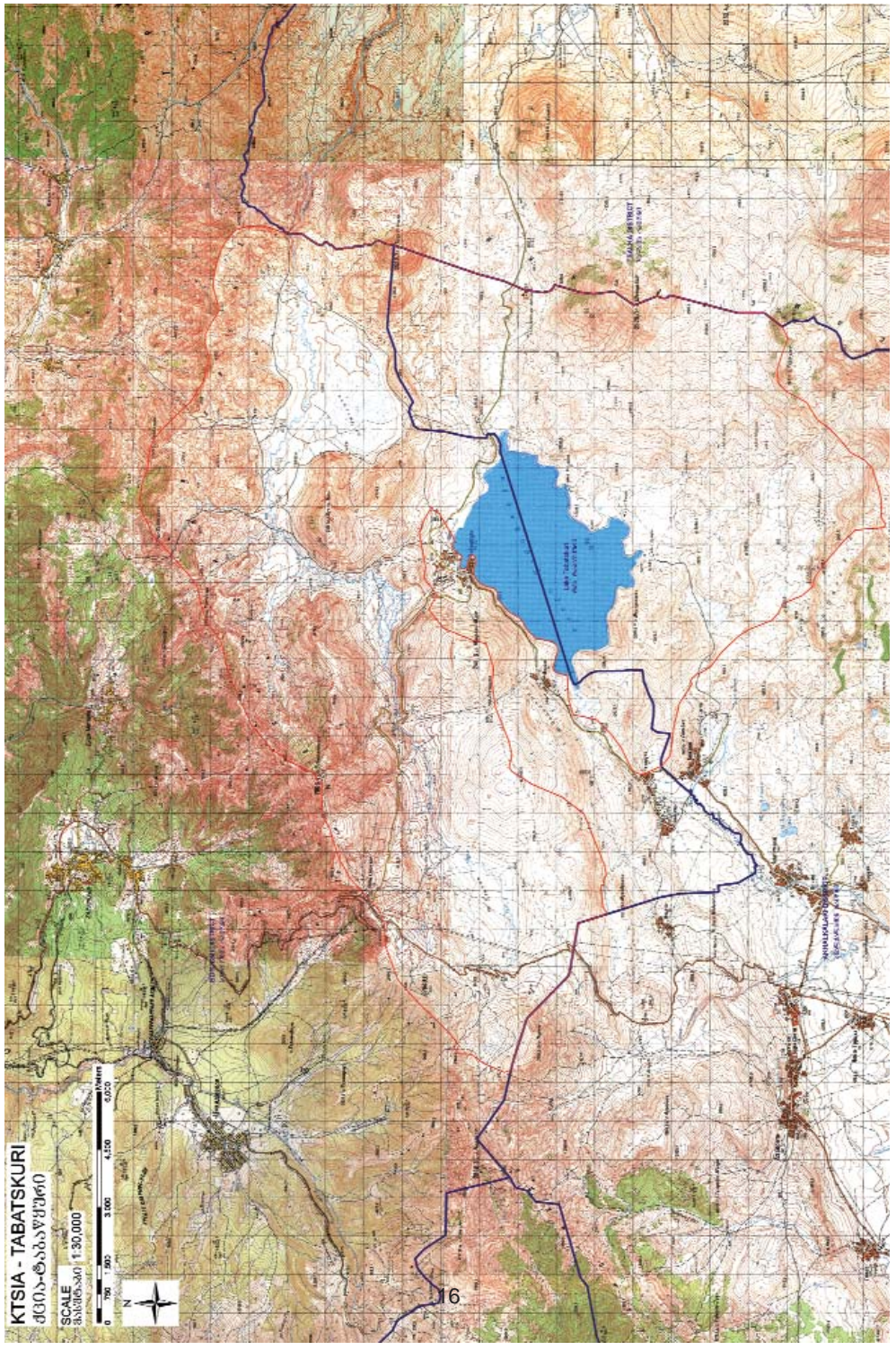
ՔցիաՏաբածղուրիի տարածքում տարածված բույսերից Վրաստանի Կարմիր ցուցակում ներառնված են Կովկասյան լեռնավարդն եւ Արեւելյան կաղնին:

ՔՑԻԱՏԱԲԱԾՂՈՒՐԻԻ ՏԱՐԱԾՔՈՒՄ ԳՏԵՎՈՂ ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՀՈՒՇԱՐՁԱՆՆԵՐԸ

ՔցիաՏաբածղուրիի տարածքում կան նաեւ պատմական նշանակության հուշարձաններ: Այստեղ հանդիպում են տեղական, ազգային ու միջազգային նշանակության պատմական հուշարձաններ: Դրանք են հնագույն դամբարաններն ու բնակատեղերը, գերեզմաններն ու գերեզմանաթմբերը, եւ երկու եկեղեցիներ՝ Կարմիր վանքը՝ Սաղվելի լեռան մոտ ու եկեղեցին՝ Տաբածղուրիի թերակղզու վրա:

KTSIA - TABATSKURI
ქვიშა-ტაბატსკური

SCALE
შკალა 1:30,000

დონორები და შემსრულებლები

ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის გეგმის შემუშავება ხორციელდება ბრიტიშ პეტროლეუმის (BP) გარემოსდაცვითი ინვესტირების პროგრამის ფარგლებში. იგი ერთობლივად დაფინანსდა BP-სა და მისი პარტნიორი კომპანიის BTC Co და SCP Co Ltd მიერ.

ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის გეგმა მომზადდა IUCN (ბუნების დაცვის საერთაშორისო კავშირის) სამხრეთ კავკასიის პროგრამული ოფისის მიერ, რომელიც ამავდროულად წარმოადგენს ამ პროექტის თანადაფინანსებელს.

რეგისტრირებული დასარჩევანი

ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის ბრძანების მიხედვით ირანის სახელმწიფო ბუნების დაცვის სამსახურის (BP) მენეჯერის ხელმძღვანელის ნაწილობრივ დაფინანსებით დაგეგმილია ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის პროგრამის განხორციელება. პროგრამის მიზანია ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის პროგრამის განხორციელების შედეგად ბუნების დაცვის სამსახურის (BP) მენეჯერის ხელმძღვანელის ნაწილობრივ დაფინანსებით დაგეგმილია ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის პროგრამის განხორციელება.

ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის ბრძანების მიხედვით ირანის სახელმწიფო ბუნების დაცვის სამსახურის (BP) მენეჯერის ხელმძღვანელის ნაწილობრივ დაფინანსებით დაგეგმილია ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის პროგრამის განხორციელება. პროგრამის მიზანია ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის პროგრამის განხორციელების შედეგად ბუნების დაცვის სამსახურის (BP) მენეჯერის ხელმძღვანელის ნაწილობრივ დაფინანსებით დაგეგმილია ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის პროგრამის განხორციელება.

დაცვითი ტერიტორიების სააგენტო

საქართველოს გარემოს დაცვისა და ბუნებრივი რესურსების სამინისტრო
გულუას ქ. 6, 5-ე სართული, თბილისი, საქართველო
ტელ.: (995 32) 75 23 55
ელ-ფოსტა: info@dpa.gov.ge
ვებ-გვერდი: www.dpa.gov.ge

ბორჯომ-სარაგაულის ეროვნული პარკი

მესხეთის ქ. 23, ბორჯომი 1200, საქართველო
ტელ.: (995 367) 22 117
მობ.: (995 99) 23 34 49
ელ-ფოსტა: welcome@nationalpark.ge
ვებ-გვერდი: www.ktsia-tabatskuri.ge

ოჯახობრივი ტერიტორიების მენეჯმენტი

ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის ბრძანების მიხედვით ირანის სახელმწიფო ბუნების დაცვის სამსახურის (BP) მენეჯერის ხელმძღვანელის ნაწილობრივ დაფინანსებით დაგეგმილია ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის პროგრამის განხორციელება. პროგრამის მიზანია ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის პროგრამის განხორციელების შედეგად ბუნების დაცვის სამსახურის (BP) მენეჯერის ხელმძღვანელის ნაწილობრივ დაფინანსებით დაგეგმილია ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის პროგრამის განხორციელება.

ბორჯომ-სარაგაულის ეროვნული პარკის მენეჯმენტი

მესხეთის ქ. 23, ბორჯომი 1200, ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის ბრძანების მიხედვით ირანის სახელმწიფო ბუნების დაცვის სამსახურის (BP) მენეჯერის ხელმძღვანელის ნაწილობრივ დაფინანსებით დაგეგმილია ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის პროგრამის განხორციელება. პროგრამის მიზანია ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის პროგრამის განხორციელების შედეგად ბუნების დაცვის სამსახურის (BP) მენეჯერის ხელმძღვანელის ნაწილობრივ დაფინანსებით დაგეგმილია ქცია-ტაბაწყურის მენეჯმენტის პროგრამის განხორციელება.

ბუკლეტი მომზადებულია IUCN-ის სამხრეთ კავკასიის
პროგრამული ოფისის მიერ

ჩიცხსთქ ნაქსაყასთრასთქქ ქ IUCNქ ზარაქაქინ ლოქქასქ
ბრადრადქინ გრასნქნასქ ლოქქმქგ.

